

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพ
สำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

Educational Learning Model of
Integrated Career for Citizen to Enhance
Tourism of Dok Kham Tai District, Phayao
Province

น้ำฝน กันมา¹

Namfon Gunma

ลำไย สีหามาศย์²

Lumyai Srihamart

วิลาวลัย สมยาโรน³

Wilawan Somyaron

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมในตำบลบ้าน
ถ้ำ เพื่อส่งเสริมการบูรณาการอาชีพจากการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) เพื่อประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวและความต้องการการเรียนรู้ของ
บุคลากรท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

^{2,3} อาจารย์ ดร., สาขาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

เรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา และ 3) เพื่อเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาสู่ชุมชน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ จำนวน 16 คน ผู้ประกอบการ จำนวน 13 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน ประชาชนทั่วไป จำนวน 50 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและการจัดการความรู้ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูล 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบบันทึกความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบฯ 4) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ และ 5) แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบฯ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านถ้ำไม่ครอบคลุมทุกแผนงานตามที่จังหวัดกำหนด โดยมีข้อจำกัดด้านการบริหาร ด้านงบประมาณ บุคลากร ขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งขาดการประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน แต่การพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมีความเป็นไปได้ใน 2 ประเด็น ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีทั้งหมด 9 ขั้นตอน คือ 1) การตั้งคณะกรรมการ 2) กำหนดรูปแบบและแหล่งท่องเที่ยว 3) พัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและอาชีพ 4) พหุกรรมนักท่องเที่ยว 5) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ 6) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 7) สินค้า/ของที่ระลึก 8) การประชาสัมพันธ์ 9) ทบทวนผลการดำเนินงาน โดยรูปแบบฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และ 3. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์รูปแบบฯ โดยนำเสนอข้อมูลผ่านเว็บไซต์ <https://sites.google.com/up.ac.th/ban-tham-travel-model> ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, Website, Line

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้, บูรณาการอาชีพ, การท่องเที่ยว

Abstract

The development of Educational Learning Model of Integrated Career for Citizen to Enhance Tourism of Dok Kham Tai District, Phayao Province aimed to 1) to assess the tourism situation and learning needs of local personnel in tourism management, 2) to develop a career integrated learning management model for local personnel development for the promotion of tourism in Dok kham Tai district, 3) to disseminate an integrated learning management model for the development of local personnel to promote tourism in Dok Kham Tai district, Phayao to the community. The target group included 16 people from Ban Tham Municipality, 13 entrepreneurs, 6 community leaders, 50 general people, and 7 experts in tourism and knowledge management. The employed instruments were (1) record form, (2) interview, (3) record form of opinion, (4) assessment form for the suitability of the model, and (5) conformity assessment form. The statistics used were frequency, percentage, average, and standard deviation. Findings were as follows:

1) Ban Tham Municipality's tourism development plan does not cover all plans as specified by the province, with administrative restrictions on budget, personnel lacking knowledge of tourism, and lack of cooperation from both public and private network parties. Nonetheless, the development of local personnel in promoting tourism is possible in two areas: natural tourism and cultural tourism.

2) Model of learning management consist of 9 stages : (1) setting up a board committee, (2) establishing patterns and tourist attractions, (3) developing knowledge of tourism and occupations, (4) tourist behavior, (5) facilities and services (6) participation of network

parties (7) goods/souvenirs (8) public relations , and (9) review of performance. The model is the most suitable and the possibility is very high, and

3) The publicity of the model utilizing presenting information through the <https://sites.google.com/up.ac.th/ban-tham-travel-model> website and is distributed through social media including Facebook, Website, and Line.

Keywords: Educational Learning Model, Career integration, Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในบริการที่ประเทศไทยสามารถแข่งขันและมีส่วนแบ่งในตลาดโลกมากขึ้นและเป็นฐานรายได้ เงินตราต่างประเทศที่สำคัญ ไม่ด้อยไปกว่า กลุ่มยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมอาหาร สินค้าเกษตร และบริการด้านสุขภาพ และเนื่องจากในอนาคต 20 ปี ข้างหน้าสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีแนวโน้มจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรง และฉับพลันในหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 30) จากสถานการณ์และสภาพแวดล้อมภายในประเทศไทยนั้น ผลของการพัฒนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รายได้จากการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้ที่สำคัญอีกทางหนึ่ง โดยการนำทรัพยากรที่เรา มี ที่เราเป็น มาเผยแพร่สู่สายตาคนภายนอก โดยเริ่มจากคนในพื้นที่ คนในจังหวัด ขยายไปสู่ระดับประเทศต่อไป

ดอกคำใต้เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพะเยาและอยู่ใกล้กับตัวเมืองพะเยามากที่สุดเพียง 11 กิโลเมตร จึงทำให้อำเภอดอกคำใต้ได้รับความเจริญคล้ายกับอำเภอเมือง โดยมีทั้งโรงแรม ธนาคาร โรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยวมากมาย อาทิ หน่วยพิทักษ์ป่าห้วยชมพู-ผาเทวดา

วัดพระธาตุแสงแก้วมงคล วัดบุญเกิด วัดพระธาตุดอยน้อย ถ้าฝนแล้งหา
วนอุทยานห้วยลาน วัดพระธาตุจอมไคร้ สวนสาธารณะดงหอนองหล่ม
บ่อน้ำ 1,000 ปี ถ้าปางจัน (ถ้าหลวงหรือถ้าสามพี่น้อง) วัดศรีชุม (พระเจ้าทันใจ
อายุ 700 กว่าปี) วัดพระธาตุจอมศีล อ่างเก็บน้ำร่องสัก เป็นต้น จากข้อมูล
ดังกล่าว อำเภอดอกคำใต้สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อพัฒนา
ศักยภาพประชากรและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน ที่ชุมชนเป็นผู้กำหนด
กระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ชาวบ้านทุกคนเป็น
เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยววันนั้นๆ และมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว
ซึ่งการท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชนนั้นมีจุดขายที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ
ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต การอนุรักษ์ รวมทั้งมีการพัฒนา
รูปแบบเพื่อสร้างความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่าง
แท้จริง (เทศบาลตำบลบ้านถ้ำ, 2561, หน้า 1-2)

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า อำเภอดอกคำใต้ยังขาดการ
ประชาสัมพันธ์ความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ไม่มีของฝากประจำจังหวัด
ที่โดดเด่น เนื่องจากบุคลากรในท้องถิ่นทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน
ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถ
ส่งเสริมอาชีพในชุมชนได้ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอและทั่วถึง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการ
จัดการความรู้ที่เป็นระบบ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดการความรู้
ด้านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ทีมผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะขยาย
องค์ความรู้ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพ สำหรับการ
พัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอดอกคำใต้ จังหวัด
พะเยา ซึ่งแนวคิดที่กล่าวมามีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของชาติไทย
ระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ในวิสัยทัศน์ ได้เน้นให้ประเทศมีความ
มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง ได้เน้น ความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนา
ต่อเนื่อง ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือ
เครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในประเด็นของการสร้างความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญ มุ่งประโยชน์ส่วนรวม การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อการพัฒนาในทุกระดับ อย่างสมดุลมีเสถียรภาพและยั่งยืน ยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 11)

จากเหตุผลดังกล่าว ทีมผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอดอกคำใต้ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มอาชีพ โดยแยกเป็น 14 หลักสูตร ได้แก่ 1) ธุรกิจขนส่ง แบ่งเป็นอาชีพ : ขายเป็นพนักงานขับรถ 2) ธุรกิจโรงแรม แบ่งเป็นอาชีพ : พนักงานต้อนรับ พนักงานยกกระเป๋า แม่บ้าน 3) ธุรกิจนำเที่ยว แบ่งเป็นอาชีพ : มัคคุเทศก์ พนักงานขับรถ พนักงานขายทัวร์ 4) ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม แบ่งเป็นอาชีพ : พนักงานเสิร์ฟ กู้ 5) ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก แบ่งเป็นอาชีพ : เจ้าของธุรกิจ พนักงานขาย ในการพัฒนาอาชีพดังกล่าวคณะผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้การฝึกอบรมอาชีพในแต่ละประเภทเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้และเกิดอาชีพ เกิดรายได้กับประชาชนในท้องถิ่นต่อไป โดยกลุ่มเป้าหมายหลักของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและผู้นำชุมชนที่จะเป็นแกนนำในการเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อรักษามิปัญหาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวและความต้องการการเรียนรู้ของบุคลากรท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
3. เพื่อเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาสู่ชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย โดยความสนใจของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

1. บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ อันประกอบไปด้วย นายกเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ จำนวน 1 คน รองนายกเทศบาลฯ จำนวน 2 คน ที่ปรึกษานายกเทศบาลฯ จำนวน 1 คน สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่กองการศึกษา จำนวน 4 คน นักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน นักวิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 1 คน และนักประชาสัมพันธ์ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน

2. ผู้ประกอบการ จำแนกเป็น 5 กลุ่มอาชีพ 14 หลักสูตร ได้แก่

1) ธุรกิจขนส่งด้านการท่องเที่ยว แบ่งเป็น อาชีพขายตั๋วและพนักงานขับรถ
2) ธุรกิจที่พักและโฮมสเตย์ แบ่งเป็นอาชีพพนักงานต้อนรับ พนักงานยกกระเป๋าและแม่บ้าน 3) ธุรกิจนำเที่ยว แบ่งเป็นอาชีพมัคคุเทศก์ พนักงานขับรถและพนักงานขายทัวร์ 4) ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม แบ่งเป็น พนักงานเสิร์ฟและก๊วก 5) ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึกหรือสินค้า OTOP แบ่งเป็น เจ้าของธุรกิจ และพนักงานขาย รวมทั้งสิ้น 13 คน

3. กลุ่มผู้นำชุมชน อันประกอบไปด้วย กำนัน จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลบ้านถ้ำ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

4. ประชาชนทั่วไป จำนวน 50 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

สถานการณ์การท่องเที่ยวและความต้องการการเรียนรู้ของบุคลากรท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว

กระบวนการวิจัย หรือ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวและความต้องการการเรียนรู้ของบุคลากรท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว

จำแนกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาบริบทการท่องเที่ยวและความต้องการการเรียนรู้ของบุคลากรท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว

ขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จากนั้นลงพื้นที่สำรวจอาชีพ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา และทำการสังเคราะห์เอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อจัดทำประเด็นคำถามเพื่อการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนนี้ โดยความสนใจของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

1. บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ อันประกอบไปด้วย นายกเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ จำนวน 1 คน รองนายกเทศบาลฯ จำนวน 2 คน ที่ปรึกษานายกเทศบาลฯ จำนวน 1 คน สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่กองการศึกษา จำนวน 4 คน นักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน นักวิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 1 คน และนักประชาสัมพันธ์ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน

2. ผู้ประกอบการ จำแนกเป็น 5 กลุ่มอาชีพ 14 หลักสูตร ได้แก่ 1) ธุรกิจขนส่งด้านการท่องเที่ยว แบ่งเป็น อาชีพขายตั๋วและพนักงานขับรถ 2) ธุรกิจที่พักและโฮมสเตย์ แบ่งเป็นอาชีพพนักงานต้อนรับ พนักงานยกกระเป๋าและแม่บ้าน 3) ธุรกิจนำเที่ยว แบ่งเป็นอาชีพมัคคุเทศก์ พนักงานขับรถ และพนักงานขายทัวร์ 4) ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม แบ่งเป็น พนักงานเสิร์ฟและก๊ก 5) ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึกหรือสินค้า OTOP แบ่งเป็นเจ้าของธุรกิจ และพนักงานขาย รวมทั้งสิ้น 13 คน

3. กลุ่มผู้นำชุมชน อันประกอบไปด้วย กำนัน จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลบ้านถ้ำ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

4. ประชาชนทั่วไป จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่

1. แบบบันทึกข้อมูล
2. แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 1.2 สกัดองค์ความรู้ที่จากการศึกษาอาชีพ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และนักวิชาการในจังหวัดพะเยา

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่

1. บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ อันประกอบไปด้วย นายกเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ จำนวน 1 คน และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 2 คน
2. ผู้ประกอบการ จำแนกเป็น 13 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) ธุรกิจขนส่งด้านการท่องเที่ยว 2) ธุรกิจที่พักและโฮมสเตย์ 3) ธุรกิจนำเที่ยว 4) ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม 5) ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึกหรือสินค้า OTOP รวมทั้งสิ้น 13 คน
3. กลุ่มผู้นำชุมชน อันประกอบไปด้วย กำนัน จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน
4. ผู้นำชุมชนใกล้เคียงที่ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยววิถีประกอบด้วย ผู้ก่อตั้งการท่องเที่ยวชุมชนหนองหล่ม จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้ประกอบการชุมชนหนองหล่ม จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน
5. ประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน
6. ผู้เชี่ยวชาญ อันประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจาก

ภาครัฐและเอกชน จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้แก่

1. ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม
2. ประเด็นคำถามในการถอดบทเรียนกรณีศึกษาหมู่บ้าน

หนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพ
สำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอ
ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

คณะผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพฯ
จากการประเมินสถานการณ์ และการสกัดองค์ความรู้ในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็น
แนวทางในการพัฒนารูปแบบ จากนั้นนำเสนอรูปแบบฯ แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และ
จัดเวทีวิพากษ์รูปแบบฯ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้แก่

1. บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านถ้ำ อันประกอบไปด้วย นายก
เทศบาลตำบลบ้านถ้ำ จำนวน 1 คน และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน รวม
ทั้งสิ้น 2 คน

2. ผู้ประกอบการ จำแนกเป็น 13 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) ธุรกิจขนส่ง
2) ธุรกิจโรงแรม 3) ธุรกิจนำเที่ยว 4) ธุรกิจอาหาร/เครื่องดื่ม จำนวน 1 คน
5) ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึกหรือสินค้า OTOP รวมทั้งสิ้น 10 คน

3. กลุ่มผู้นำชุมชน อันประกอบไปด้วย กำนัน จำนวน 1 คน
ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

4. ประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน

5. ผู้เชี่ยวชาญ อันประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจาก
ภาครัฐและเอกชน จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้แก่

1. แบบบันทึกความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพฯ
2. แบบประเมินระดับความเหมาะสมของรูปแบบฯ เป็นข้อความเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมใน 5 ระดับ คือ มีความเหมาะสมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน มีความเหมาะสมมากให้ 4 คะแนน มีความเหมาะสมปานกลาง ให้ 3 คะแนน มีความเหมาะสมน้อยให้ 2 คะแนน มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน
3. แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบฯ เป็นข้อความเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องใน 3 ระดับ คือ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ และไม่ สอดคล้อง โดยกำหนดคะแนนของแต่ละระดับไว้ดังนี้ สอดคล้อง ให้ +1 ไม่แน่ใจ ให้ 0 ไม่สอดคล้องให้ -1

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. บรรยายเชิงพรรณนา
2. การพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบฯ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย กับเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ ประคอง กรรณสูตร (2542, หน้า 73) ดังนี้
 - คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 แสดงว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด
 - คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 แสดงว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย
 - คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 แสดงว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
 - คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 แสดงว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก
 - คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 แสดงว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
3. การพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบฯ โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence)

ขั้นตอนที่ 3 เผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาสู่ชุมชน

ขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพฯ ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน นอกจากนี้ยังได้เผยแพร่รูปแบบดังกล่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยปรากฏว่า

ขั้นตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาบริบทการท่องเที่ยวและความต้องการการเรียนรู้ของบุคลากรท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์แผนพัฒนาจังหวัดพะเยาด้านการท่องเที่ยวที่ถ่ายทอดมายังอำเภอพบว่า แผนการท่องเที่ยวของจังหวัดมีทั้งหมด 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยและการค้าการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

อนุรักษ์เรียนรู้วิถีชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างคุณค่าและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 ส่งเสริมความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดน

ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เรียนรู้วิถีชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีเป้าประสงค์ให้จังหวัดมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมี

คุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น แต่เมื่อถึงระดับเทศบาลตำบลบ้านฉ้า ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เรียนรู้วิถีชุมชนในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ถูกปรับไปเป็นประเด็นย่อยของยุทธศาสตร์ที่ 1 ของเทศบาลตำบลบ้านฉ้า ได้แก่ พัฒนาระบบเศรษฐกิจ ซึ่งในแผนได้ระบุแนวทางการพัฒนา คือ พัฒนา สนับสนุน และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีโครงการรองรับ ดังนี้

1. ปรับปรุงสวนรุกขชาติ หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านฉ้า
2. พัฒนาสวนรุกขชาติบ้านฉ้าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมู่ที่ 9 ต.บ้านฉ้า อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา
3. ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบอ่างเก็บน้ำบ้านดอนตันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมู่ที่ 5 ต.บ้านฉ้า อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ทราบว่าแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านฉ้าไม่ครอบคลุมทุกแผนงานตามที่จังหวัดกำหนด ทั้งนี้ อาจมีข้อจำกัดด้านการบริหาร ด้านงบประมาณ การขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวของบุคลากร และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมทั้งขาดการประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน

ขั้นตอนที่ 1.2 ผลการสกัดองค์ความรู้จากการศึกษาอาชีพ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า มีผลการดำเนินการดังนี้

1.2.1 ผลการถอดบทเรียนกรณีศึกษาหมู่บ้านหนองหล่ม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนสำเร็จลงได้นั้น เกิดจากผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ มีระบบการบริหารที่ชัดเจน รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน อีกทั้งจิตอาสาที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือต้องการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ “หนองหล่มเป็นแหล่งสุขภาพของโลกและเป็นหมู่บ้านเกษตรอินทรีย์” นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือ และความช่วยเหลือสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน

1.2.2 ผลการวิเคราะห์บริบทพื้นที่ตำบลบ้านถ้ำ ซึ่งมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา โอกาส และอุปสรรค เพื่อนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า ชุมชนบ้านถ้ำมีต้นทุนทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย แต่ขาดระบบการบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงงบประมาณในการการพัฒนา อีกทั้งขาดการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย แต่มีโอกาสในการพัฒนา เนื่องจากมีนโยบายจากภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งแต่ระดับจังหวัดถ่ายทอดลงมาถึงอำเภอและเทศบาลตามลำดับ อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมให้การสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและอาชีพอย่างยั่งยืน และเมื่อทำการวิเคราะห์ความเป็นได้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า ความเป็นไปได้ใน 2 ประเด็น ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพ สำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การตั้งคณะกรรมการ
2. กำหนดรูปแบบและแหล่งท่องเที่ยว
3. พัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและอาชีพ
4. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว
5. สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ
6. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
7. สินค้า/ของที่ระลึก
8. การประชาสัมพันธ์
9. ทบทวนผลการดำเนินงาน

ทั้งนี้ในการพัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและอาชีพต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์บริบทชุมชนใน 4 ด้าน และการวิเคราะห์สภาพชุมชน (SWOT Analysis) ดังนี้

การวิเคราะห์บริบทชุมชน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ทุน (Money) ซึ่งประกอบด้วย ทุนทางสังคมและงบประมาณ
2. แรงงาน (Man) ซึ่งประกอบด้วย ศักยภาพของคนในชุมชน และผู้นำชุมชน
3. การจัดการ (Management) ซึ่งประกอบด้วย การบริหาร และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมถึงภาคีเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
4. สถานที่และปัจจัยเกื้อหนุน (Materials) ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว สถานที่ทางราชการและเอกชนที่มีส่วนในการอำนวยความสะดวกภายในชุมชน

การวิเคราะห์สภาพชุมชน (SWOT Analysis) ประกอบด้วย

1. Strengths คือ จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบของชุมชน
2. Weaknesses คือ จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบของชุมชน
3. Opportunities คือ โอกาสที่จะสามารถดำเนินการได้
4. Threats คือ ความเสี่ยง ภัยคุกคาม ข้อจำกัด หรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่มีการดำเนินการของชุมชน

นอกจากนี้ ชุมชนต้องจัดทำหลักสูตรการพัฒนาอาชีพแบบบูรณาการเพื่อนำมาสู่การอบรมให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมถึงการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ และมีการนำผลการดำเนินงานมาทบทวนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมโดยแบ่งเป็น จุดมุ่งหมายหลักและจุดมุ่งหมายย่อย
2. กำหนดความรู้และทักษะพื้นฐานในอาชีพ
3. กำหนดกิจกรรมการฝึกอบรม
4. กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้
5. กำหนดวิทยากรอบรม

6. กำหนดผู้เข้ารับการอบรม
7. กำหนดหลักสูตร
8. กำหนดการวัดและการประเมินผล

ซึ่งประชาชนในชุมชนที่ประกอบอาชีพดั้งเดิมและอาชีพที่คาดว่าจะเกิดหลังจากมีการท่องเที่ยวชุมชนจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการพัฒนาอาชีพแบบบูรณาการทั้งสิ้น

3. ผลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาสู่ชุมชน โดยวิธีการนำเสนอข้อมูลผ่านเว็บไซต์ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมี URL ดังนี้ <https://sites.google.com/up.ac.th/ban-tham-travel-model> พร้อมกันนี้ได้กระจายข้อมูลผ่านทาง ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, Website, Line เป็นต้น

การอภิปรายผล

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวและความต้องการการเรียนรู้ของบุคลากรท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว พบว่า แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านถ้ำไม่ครอบคลุมทุกแผนงานตามที่จังหวัดกำหนด ทั้งนี้อาจมีข้อจำกัดด้านการบริหาร ด้านงบประมาณ การขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวของบุคลากร และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมทั้งขาดการประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน และจากการสกัดองค์ความรู้จากการศึกษาอาชีพ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า ชุมชนบ้านถ้ำมีต้นทุนทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย แต่ขาดระบบการบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงงบประมาณในการการพัฒนา อีกทั้งขาดการสนับสนุน

จากภาคีเครือข่าย แต่มีโอกาสนในการพัฒนา เนื่องจากมีนโยบายจากภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งแต่ระดับจังหวัดถ่ายทอดลงมาถึงอำเภอและเทศบาลตามลำดับ อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมให้การสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและอาชีพอย่างยั่งยืน และเมื่อทำการวิเคราะห์ความเป็นได้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า มีความเป็นไปได้ใน 2 ประเด็น ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรอบการพัฒนาในระยะยาวด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ที่มีจุดเน้น เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้วและสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ (คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560, หน้า 33) และสอดคล้องในประเด็น ความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องในชุมชนบ้านถ้ำ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ชุมชนบ้านถ้ำมีความสมบูรณ์ แต่ยังขาดทุนทางการเงิน และทุนทางการบริหารจัดการ

2. ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตั้งคณะกรรมการ 2) กำหนดรูปแบบและแหล่งท่องเที่ยว 3) พัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและอาชีพ 4) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว 5) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ 6) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 7) สินค้า/ของที่ระลึก 8) การประชาสัมพันธ์ 9) ทบทวนผลการดำเนินงาน สาเหตุที่ทำให้ได้องค์ประกอบออกมามี 9 องค์ประกอบ

เนื่องจากว่าการทำงานด้านการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว คือ การสร้างความร่วมมือจัดการศึกษาร่วมกันของหน่วยงานหลักสำคัญ 3 ฝ่าย ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ และสมาคมวิชาชีพในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พงศรัศดิ์ ธวัช วิวังสุ, อรจิรา ธรรมไชยางกูร, ผ่องพรรณ จันทร์กระจำง และสุภาวดี พุ่มไสว, 2560, หน้า 1-9) นอกจากนี้ขวัญยุพา ศรีสว่าง และมีสลิน บัวบาน (2557, หน้า 15-29) ที่กล่าวว่าปัญหาที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอีกประการ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการตลาดของชุมชนตลาดบางหลวง คือ สื่อไม่มีความหลากหลายการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวของตลาดยังไม่ชัดเจน และยังไม่ทันสมัย ต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานการศึกษาเกี่ยวกับการทำงานด้านนี้ และการได้มาซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้เข้าไปทำการศึกษาบริบทการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านถ้ำ โดยแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชนเป็นฐาน เป็นการตอบโจทย์ สำหรับคนในท้องถิ่นให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการท่องเที่ยวทำให้มีการตื่นตัวและชุมชนเห็นความสำคัญในการพัฒนารูปแบบ นอกจากชุมชนบ้านถ้ำแล้วยังมีร่วมมือกันระหว่าง มหาวิทยาลัยพะเยา เทศบาลบ้านถ้ำและหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนธุรกิจการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด อีกทั้งในการที่จะให้บุคลากรที่จะทำงานในด้านการท่องเที่ยวมีคุณสมบัติและความสามารถเฉพาะตัวตามองค์ประกอบที่ได้กล่าวมาข้างต้น และวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการฝึกอบรมที่ใช้เวลาไม่นานและการอบรมมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอาชีพทั้งนี้ วิลาวรรณ รัชพิศาล (2549, หน้า 79) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมมีความจำเป็น กล่าวคือ 1) เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติ 2) ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่บุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรใหม่ 3) ช่วยลดการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร 4) ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความสามารถและเชื่อมั่นการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งจะส่งผลด้านขวัญกำลังใจ คืออย่างน้อยไม่ต้องเสียเวลาเรียนรู้งาน และไม่ก่อให้เกิดความอึดอัดวิตกกังวลไม่มั่นใจในความถูกต้อง 5) ช่วยยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน 6) ช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน สอดคล้องกับเพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว (2544,

หน้า 46) และวีระพันธ์ แก้วรัตน์ (2553, หน้า 32) ที่กล่าวว่ากระบวนการฝึกอบรมเป็นการกระทำที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นของการฝึกอบรม การวางแผน การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผล เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

3. ผลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาสู่ชุมชน โดยวิธีการนำเสนอข้อมูลผ่านเว็บไซต์ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมี URL ดังนี้ <https://sites.google.com/up.ac.th/ban-tham-travel-model> พร้อมกันนี้ได้กระจายข้อมูลผ่านทาง ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, Website, Line เป็นต้น เนื่องจากพฤติกรรมการเข้าถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 ที่สะดวก รวดเร็วที่สุด คือการเข้าถึงข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ ETDA ที่ประกาศผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตประเทศไทยปี 2561 พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตนานขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน เป็นผลจากการเปลี่ยนผ่านชีวิตไปสู่ดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น เผย Gen Y ครองแชมป์ใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงสุดติดต่อกันเป็นปีที่ 4 โดยเฉพาะการใช้ Facebook, Instagram, Twitter และ Pantip สูงถึง 3 ชม. 30 นาทีต่อวัน สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561, สื่อออนไลน์)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อสรุปที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านถ้ำ จะต้องนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้อย่างจริงจัง มีการจัดทำแผนและจัดสรรงบประมาณรองรับเพื่อสนับสนุนและเพื่อให้เกิดผลประจักษ์

2. ควรมีคณะกรรมการกำกับติดตามผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้อย่างรอบด้าน

3. สร้างความร่วมมือภาคเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียงเกี่ยวกับส่งเสริมการท่องเที่ยว

4. มีการอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อชุมชนต่อไป

5. ควรให้มีโครงการต่อเนื่องและติดตามการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

1. การลงพื้นที่ของทีมผู้วิจัย จำเป็นจะต้องแจกแจงรายละเอียดให้ชัดเจน เพราะประชาชนในพื้นที่ต้นตัวให้ความร่วมมือกับทีมผู้วิจัยเป็นอย่างดี ตั้งแต่ระดับผู้นำไปจนกระทั่งประชาชนผู้ประกอบการ

2. ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงสนใจเกี่ยวกับการลงพื้นที่ของคณะวิจัย ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมอาชีพจากการท่องเที่ยวควรตระหนักถึงภาระและหน้าที่ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปธรรมกับประชาชนที่ให้ความสนใจ โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางภูมิปัญญาในแต่ละที่มีให้มีความโดดเด่นเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว โดยเน้นการใช้สื่อเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ให้ชัดเจนและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

3. การจัดตั้งองค์กรภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นจากองค์กรของรัฐและองค์กรของเอกชน โดยเน้นประชาชนในพื้นที่เป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อน

บรรณานุกรม

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). รายงานผลการสำรวจ
พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561. สืบค้นเมื่อ 14
มีนาคม 2562, จาก <https://www.etda.or.th/th/>
- ขวัญยุพา ศรีสว่าง และมัสนิน บัวบาน. (2557). การพัฒนารูปแบบการสื่อสาร
การตลาดแบบบูรณาการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดบางหลวง อ.บางเลน
จ.นครปฐม. วารสารวิทยาการจัดการ, 1(2), 15–29.
- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560).
ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุ
เบกษา). กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- เทศบาลตำบลบ้านถ้ำ. (2561). แผนพัฒนาสี่ปี (พ.ศ.2561-2564). พะเยา:
เทศบาลตำบลบ้านถ้ำ.
- ประคอง กรรณสูตร. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศ์รัชต์ธวัช วิวังสุ, อรจิรา ธรรมไชยงกูร, ผ่องพรรณ จันทร์กระจ่าง และ
สุภาวดี พุ่มไสว. 2560. แนวทางจัดการศึกษาเชิงบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน
(WiL) สำหรับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. วารสารวิชาการและวิจัย
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(2), 1-9.
- เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว. (2544). การบริหารการฝึกอบรม. นครสวรรค์: หจก.ริมปิง.
- วิลาวรรณ รัตพิศาล. (2549). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์วิจิตรหัตถกร.
- วีระพันธ์ แก้วรัตน์. (2553). เอกสารประกอบการสอนวิชาการฝึกอบรมและ
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ลำปาง: มหาวิทยาลัยโยนก.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560).
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.
2560–2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.